

II

(Sagatavošanas dokumenti)

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJA

409. plenārsesija, 2004. gada 2. un 3. jūnijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par Eiropas Parlamenta un Padomes noteikumu projekts par tiesībām, kas piemērojamas ārpuslīguma saistību attiecībām ("ROM II")

COM(2003) 427 galīgā red. – 2003/0168 (COD)

(2004/C 241/01)

Padome 2003. gada 8. septembrī nolēma lūgt Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju saskaņā ar EK Līguma 262. pantu sniegt atzinumu par sekojošu dokumentu:

Eiropas Parlamenta un Padomes noteikumu projekts par tiesībām, kas piemērojamas ārpuslīguma saistību attiecībām ("ROM II")

Iekšējā tirgus, ražošanas un patēriņa darba grupa, kurai bija uzdots veikt šo darbu, pieņēma savu atzinumu 2004. gada 4. maijā. Ziņojumu sniedza Franks fon Firstenverta (Frank von Fürstenwerth) kungs.

Komiteja savā 409. plenārajā sesijā 2004. gada 2. un 3. jūnijā (2004. gada 2. jūnija sēde) ar 168 balsīm "par", 8 balsīm "atturotie" pieņēma sekojošu atzinumu:

1. Secinājumu rezumējums

1.1 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja apsveic Komisijas ierosinājumu par ārpuslīguma saistību attiecībām piemērojamo kolīzijas tiesību regulēšanu Eiropas priekšrakstu formā. Tādējādi tiek aizpildīts robs, kas līdz šim jūtami traucēja vienotas Eiropas tiesiskās telpas attīstībai.

1.2 Komiteja iedrošina un vienlaikus uzaicina Komisiju, ņemot vērā 9. punktā detalizētāk aprakstītos izmaiņu un korekciju priekšlikumus, iespējami ātri pabeigt šo pasākumu īstenošanu, lai Noteikumi varētu stāties spēkā.

1.3 Komiteja apsveic Komisijas centienus ar pilnīgas harmonizācijas palīdzību novērst pastāvošo tiesisko sadrumstalotību tik svarīgajā starptautisko privāttiesību jomā – ārpuslīguma saistību attiecībās. Tādējādi tiks nenovērtējami vienkāršota situācija tiesību izmantotājiem. Tā vietā, lai katrā atsevišķā, ar ārvalstīm saistītā gadījumā būtu jāpārlecinās par piemērojamām kolīzijas tiesībām un to saturu, kas vismaz detaļās dažādās dalībvalstīs ir atšķirīgs, viņš turpmāk varēs balstīties uz vienota normatīvu kopuma, kas sakarā ar Noteikumu tiešo spēkā esamību visās dalībvalstīs būs identisks.

2. Ievads: iniciatīvas pamatojums

2.1 Šie noteikumi ir pirmā reize, kad Komisija ievieš Eiropas Savienībā vienotas kolīzijas tiesības ārpuslīguma saistību attiecību regulēšanas jomā. Attiecībā uz no līgumiem izrietošajām saistību attiecībām šādas vienotas kolīzijas tiesības eksistē jau kopš 1980. gada, kad vairums toreizējo Rietumeiropas valstu nolēma noslēgt Nolīgumu par tiesībām, kas piemērojamas no līgumiem izrietošām saistību attiecībām (Romas Konvencija). Vēlāk Nolīgumam pievienojās vēl citas valstis. Daudzpusīga nolīguma forma toreiz tika izraudzīta tādēļ, ka tajā laikā, atšķirībā no tā, kā tas ir patlaban, Līgums par Eiropas Ekonomisko kopienu neietvēra tiesisko pamatojumu atbilstoša tiesību instrumenta izdošanai, bet tikai iespēju veikt Kopienas tiesiskos pasākumus. Ārpuslīguma saistību attiecību kolīzijas tiesības vēl šobaltdien ir pakļautas attiecīgajiem konkrēto dalībvalstu autonomajiem normatīviem, kas, neskatoties uz to, ka bieži vien ir būvētas uz kopīgu matērijas izpratni, tomēr vismaz atsevišķos gadījumos ievērojami atšķiras un ir ieguvušas savas dažādās iezīmes ne tikai nacionālās tiesvedības un juridiskās zinātnes iespaidā. Tā rezultātā tiesību izmantotājs ir spiests cīnīties ar dažnedažādām grūtībām, kas sākas ar normatīvu sadabūšanu un nepietiekamām valodas zināšanām un turpinās ar iekļaušanos svešā tiesiskajā kultūrā, kā arī ar nacionālās tiesvedības un juridisko zinātņu interpretāciju. Ņemot vērā priekšmetisko sakarību, gan tiesības, kas izriet no līgumsaistībām, gan

ārpuslīguma saistību attiecības ir saistību tiesību daļa, un, lai cik progresīva arī nebūtu Romas Konvencijas Nolīguma noslēgšana, vienmēr ir bijušas sajūtamas tajā iekļauto noteikumu nepilnības. Tajos pietrūka komplementārās daļas ārpuslīguma saistību tiesību formā. Ārpuslīguma saistību attiecību kolīzijas tiesību harmonizāciju, raugoties no panākamās drošības un prognozējamības viedokļa, nosakot pielietojamās materiālās tiesības, var sagaidīt kā ievērojamu progresu salīdzinājumā ar līdzšinējo situāciju Kopienā. Dabiski, ka tiesību izmantotāji iegūtu vēl vairāk, ja Rom-I un Rom-II instrumenti tiktu apkopoti vienotā tiesiskā mehānismā. Komiteja, protams, ņem vērā, ka sakarā ar abu projektu pilnīgi atšķirīgo attīstības statusu šāda perspektīva patlaban paliek tikai iluzora un galvenais mērķis tagad ir pēc iespējas drīz izveidot funkcionējošu režīmu ārpuslīguma saistību attiecību regulēšanai. Komiteja izsaka nožēlu, ka sakarā ar Dānijas iesniegtajiem iebildumiem pret Eiropas Ekonomiskās Kopienas līguma IV sadaļu plānotais tiesiskais instruments šajā dalībvalstī tiesā veidā nebūs pielietojams (neskatoties uz to, ka tai ir brīvprātīgas pielietošanas iespējas) un līdz ar to harmonizācijas efekts būs tikai nosacīti optimāls. Komiteja apsveic Apvienotās Karalistes un Īrijas paziņojumu par to, ka tās vēlas pielietot šo tiesisko instrumentu.

2.2 Tiesiski politiskā situācija

2.2.1 Noteikumi jāaplūko plašos Komisijas leģislatīvo aktivitāšu ietvaros, kas ir vai nu jau pabeigtas vai iepilnotas, vai patlaban atrodas darba procesā. Komitejai atkārtoti bija iespēja izteikt atzinumu par atsevišķiem Komisijas ierosinājumiem.

2.2.2 Vispirms jāmin aktivitātes civilprocesuālo tiesību jomā, īpaši:

- 1968. gada Briseles Nolīguma pārstrāde noteikumu formā, ⁽¹⁾
- Padomes noteikumu projekts sakarā ar Eiropas izpilddokumentu ieviešanu neapstrīdamu prasību īstenošanai, ⁽²⁾
- Noteikumi par tiesas un ārpustiesas civillietu un komercietu dokumentu piegādāšanu dalībvalstīs, ⁽³⁾
- Noteikumi par dalībvalstu tiesu sadarbību pierādījumu vākšanā civillietās un komercietās, ⁽⁴⁾

⁽¹⁾ Padomes (EC) 2000. gada 22. decembra Noteikumi Nr. 44/2001 par tiesu kompetenci un lēmumu izpildes atzīšanu civillietās un komercietās, OV L 12, 16. 1. 2001., 1. lpp.

⁽²⁾ Padomes noteikumu projekts sakarā ar Eiropas izpilddokumentu ieviešanu neapstrīdamām prasībām, dokuments COM(2002) 159, galīgā redakcija 18. 4. 2002.

⁽³⁾ Padomes (EC) 2000. gada 29. maija Noteikumi Nr. 1348/2000 par tiesas un ārpustiesas civillietu un komercietu dokumentu piegādāšanu dalībvalstīs, OV L 160, 30. 6. 2000., 37. lpp.

⁽⁴⁾ Padomes (EK) 2001. gada 28. maija Noteikumi Nr. 1206/2001 par dalībvalstu tiesu sadarbību pierādījumu vākšanā civillietās un komercietās, OV L 174, 27. 6. 2001., 1. lpp.

— Komisijas ieteikumi par ārpustiesas strīdu izšķiršanas institūciju pamatprincipiem, ⁽⁵⁾

— Padomes lēmums par Eiropas juridiskā tīkla izveidošanu civillietās un komercietās ⁽⁶⁾.

2.2.3 Tālāk jāpiemin darbi materiālo civiltiesību jomā, īpaši:

— Komisijas 2001. gada 11. jūlija ziņojums par Eiropas līgumtiesībām, ⁽⁷⁾

— Direktīvas par patērētāju kredītiem, ⁽⁸⁾

— Direktīvas par ļaunprātīgām klauzulām patērētāju līgumos ⁽⁹⁾.

2.2.4 Plānotie pasākumi īpaši sasauca ar Komisijas darbu materiālo kolīzijas tiesību jomā, kuru Komisija aizsāka ar nopublicēto Zaļo grāmatu par Romas Konvencijas Nolīguma pārvēršanu Kopienas tiesību instrumentā ⁽¹⁰⁾. ROM-II noteikumi ir pielīdzināmi šajā grāmatā ierosinātajiem ROM-I noteikumiem un pavisam dabiski tos papildina.

2.2.5 Visas šīs aktivitātes kalpo mērķim izveidot Eiropas tiesisko telpu, tiesiskos pamatnosacījumus, kas ļautu ekonomikas dalībniekiem vienkāršāk un ar mazākām problēmām izmantot Eiropas iekšējo tirgu, paaugstināt tiesiskās drošības līmeni un atvieglot tiesisko normu pielietošanu tiesās un Eiropas pilsoņu tiesību izmantošanu.

3. Tiesiskie pamati

3.1 Noteikumu priekšmets ir kolīzijas normatīvu unifikācija ārpuslīguma saistību attiecību jomā. Kolīzijas normu harmonizācija tiek regulēta EK Līguma 65. panta b) punktā. Komisijai ir tādas tiesības, ja tas nepieciešams netraucētai iekšējā tirgus funkcionēšanai. Pēc Komitejas domām, šis ir tieši tāds gadījums, jo šeit aplūkoto kolīzijas normu harmonizācija ir ieguldījums, kas palīdz nodrošināt visu Kopienas ekonomikas dalībnieku vienlīdzību ārpus savas valsts robežām, stiprināt tiesisko drošību, vienkāršot tiesisko normu pielietojumu un tādējādi

⁽⁵⁾ Komisijas 1998. gada 30. marta ieteikumi attiecībā uz pamatprincipiem, ko piemēro institūcijas, kas ir kompetentas ar patērētāju tiesībām saistīto strīdu ārpustiesas izskatīšanā (98/257/EC), OV L 115, 17. 4. 1998., 31. lpp.

⁽⁶⁾ Padomes 2001. gada 28. maija lēmums par Eiropas juridiskā tīkla izveidošanu civillietās un komercietās (2001/470/EC), OV L 174, 27. 6. 2001., 25. lpp.

⁽⁷⁾ Komisijas par Eiropas līgumtiesībām ziņojums Padomei un Eiropas Parlamentam (2001/C 255/01), OV. C 255, 13. 9. 2001., 1. lpp.

⁽⁸⁾ OV L 61, 10. 3. 1990., 14. lpp.

⁽⁹⁾ OV L 95, 21. 4. 1993., 29. lpp.

⁽¹⁰⁾ ES Komisijas Zaļā grāmata par Romas Nolīguma par saistību līgumtiesību pārvēršanu Kopienas tiesību instrumentā (COM(2002) 654 galīgā red.).

veicināt gatavību slēgt darījumus ārvalstīs, kā arī veicināt dalībvalstu tiesisko aktu savstarpējo atzišanu tādējādi, lai attiecīgajiem citas dalībvalsts pilsoņiem būtu tieši saprotama un pamatojama to pareizība.

4. Materiālā pielietojuma joma, trešo valstu tiesību pielietojums (1. un 2. pants)

4.1 Noteikumiem jāregulē kolīzijas tiesības civiltiesību un komercietiesību nozarēs (1. panta 1. daļa). Tāpēc jāievieš viennozīmīgas normas, lai izslēgtu pārpratumu iespējas. Likumdevējs šim nolūkam var atsaukties uz terminoloģiju, kas lietota arī Padomes Noteikumos (EC) Nr. 44/2001 (1. pants), jo tai ir definēts saturs. Nodokļu un muitas jautājumu izslēgšana šajā gadījumā ir pašsaprotama. Taču tās pieminēšana par ļaunu nenāk.

4.2 Noteikumi neregulēs visu ārpuslīguma saistību attiecību sektoru. Likumdevējs tiktāl ir arī brīdināts nepārvērtēt savu godkāri, lai neapdraudētu projekta kontrolējamību. No šī viedokļa var apsveikt ģimenes, apgādības un mantojuma lietu izslēgšanu (1. panta 2. daļa). Sakarā ar šīs matērijas sabiedriski politisko implikāciju, tā kolīzijas tiesībās tradicionāli tiek regulēta ar atsevišķu instrumentu palīdzību.

4.3 Ar vekseliem un čekiem saistīto lietu, tāpat kā kodolenerģijas izraisīto zaudējumu izslēgšana (1. panta 2. daļa) tiek pamatota ar to, ka šie jautājumi ir apmierinoši noregulēti ar īpašu vienošanos starpniecību, ⁽¹⁾ kuru darbība sniedz āpus Kopienas robežām un kuru eksistenci nevajadzētu apdraudēt.

4.4 Ar sabiedrības tiesībām saistītu lietu izslēgšana 1. panta 2. daļas f) apakšpunktā ir nenovēršama, jo tajās skartie jautājumi ir tik cieši saistīti ar sabiedrību statūtiem, ka jautājuma noregulēšanai jānotiek, vadoties pēc šīs kopsakarības.

4.5 Īpaša tēma angloamerikāņu tiesībās ir trasts. Šeit runa ir par konstrukciju, kas atrodas kaut kur pa vidu starp sabiedrības un dibināšanas tiesībām, funkcionālā ziņā atgādina slēptu pilnvaroto pārvaldītāju un kam nav sava juridiskās personas statusa. Kontinentālās Eiropas tiesībās tādu nepazīst. Sakarā ar šīm īpatnībām un tuvību sabiedrību tiesībām, tā netika iekļauta jau Romas Konvencijā (1. panta 2. daļas g) punkts). Un tā kā no Noteikumiem ir izslēgta sabiedrību tiesību daļa, tas pats secīgi attiecas arī uz trastu (1. panta e) punkts).

4.6 Noteikumi min pielietojamās tiesības, neņemot vērā, vai tās ir kādas dalībvalsts vai kādas trešās valsts tiesības (2. pants). Tādējādi tā vadās pēc viena, vispārāzīta kolīzijas tiesību standarta, kas principiāli nepieļauj citu juridisko normu diskriminēšanu kolīzijas tiesībās. Komiteja akcentē, ka tas ir apsveicami. Ja ir pareizs pieņēmums, ka piesaistes elementi norāda uz kādas

lietas risinājumu kādas konkrētas tiesiskās kārtības ietvaros, nevar būt nozīme tam, vai tā ir vai nav Kopienas iekšējā lieta.

5. Normatīvi, kas piemērojami attiecībā uz no neatļautas darbības izrietošām ārpuslīguma saistību attiecībām (3. – 8. pants)

5.1 3. pants līdz ar prasībām, kas izriet no neatļautām darbībām, aplūko tēmas kodolu. Teorētiski šeit tiktu piedāvāta virkne alternatīvu piesaistes elementu, kas vairumā gadījumu bez diferenciacijas tiek dēvēti par *lex loci delicti* (*commissi*), respektīvi, tiesiskā kārtība, kas ir spēkā pārkāpuma izdarīšanas vietā, tiesiskā kārtība, kas ir spēkā vietā, kur notika zaudējumus izraisījušais gadījums, tiesiskā kārtība, kas ir spēkā vietā, kur iestājās pārkāpuma rezultāts, un tiesiskā kārtība, kas ir spēkā cietušā pastāvīgās uzturēšanās vietā. Katrs piesaistes elements savā ziņā ir tradicionāls un labi pamatots. Arī faktiski tie tiek izmantoti dažādās spēkā esošās kolīzijas tiesībās. Tādēļ Eiropas likumdevēja uzdevums ir šai sakarā tiešām ieviest visās dalībvalstīs vienu, vienotu kārtību. Priekšplānā atrodas šis uzdevums, nevis jautājums par to, kādu risinājumu viņš izvēlēšies. Turpmākā praktiskā pielietojuma gaitā jāpatur prātā, ka vairumā gadījumu praksē jāsaprotas ar visiem vai vairākiem šiem piesaistes elementiem vienlaikus. Cietušā pastāvīgās uzturēšanās vieta parasti būs tā pati, kur notika zaudējumus izraisījušais gadījums, un vienlaikus – arī pārkāpuma izdarīšanas vieta. Līdz ar to praksē strīds par pareizu vietas noteikšanu parasti ir vairāk teorētisks. Eiropas likumdevējs grib izdarīt izvēli par labu nosacījumam par zaudējumu iestāšanās vietu. To, vai tas patiešām atbilst jaunākās kodifikācijas tendencēm šajā jomā, varēs redzēt pēc tam ⁽²⁾, taču šādu izvēli var pamatot ar to, ka tādējādi priekšroka tiek dota cietušā aizsardzībai, tomēr galīgi ignorētas netiek arī kaitējuma nodarītāja intereses. Turpretī, tas netiktu nodrošināts, piemēram, gadījumā, kad noteicošā būtu tikai cietušā pastāvīgās uzturēšanās vieta. Savukārt vadīšanās tikai pēc darbības veikšanas vietas nepamatoti uzlabotu zaudējumu nodarītāja pozīcijas ⁽³⁾, jo neatbilstu cietušā pamatotajām tiesībām uz aizsardzību. Šādi likumdevēja centieni panākt iesaistīto interešu izlīdzinājumu ir akceptējami jebkurā aspektā. 3. panta 2. daļā noteiktais vispārējā nosacījuma ierobežojums gadījumā, ja abām iesaistītajām pusēm ir viena un tā pati pastāvīgās uzturēšanās vieta, atbilst lietas būtībai un novērš nevajadzīgus ekskursus uz svešām tiesiskajām normām. 3. daļa ir piemērojama kā vispārēja korekcija un funkcionālā ziņā atbilst Romas Konvencijas Nolīguma 4. panta 5. daļas 2. teikumam. Taču, piemērojot tiesiskās normas praksē, jāpievērš uzmanība tam, lai ar šo atsevišķiem izņēmuma gadījumiem paredzēto klauzulu dalībvalstīs, kurās līdz šim tika pielietots nosacījums par darbības veikšanas vietu, netiktu aizsegta Kopienas likumdevēja iecerētā principiālā pārorientācija.

⁽¹⁾ 1930. gada 7. jūnija Ženēvas Konvencija par noteikumiem starptautisko vekseļu privāttiesību jomā un 1931. gada 19. marta Ženēvas Konvencija par noteikumiem starptautisko vekseļu privāttiesību jomā, kā arī 1960. gada 29. jūlija Parīzes Konvencija kopā ar virkni papildinošu nolīgumu.

⁽²⁾ Atšķirībā no kopš 1999. gada Vācijā spēkā esošā nosacījuma, kas minēts Likuma par Civilt kodeksa ieviešanu (EGBG) 40. panta 1. daļā un nosaka, ka piesaistes kritērijs ir vieta, kur izdarīta attiecīgā darbība.

⁽³⁾ Šaubu gadījumā viņš pārzina turienes tiesības, viņam ne par ko citu nav jā rūpējas, un noteiktos apstākļos viņš var gūt labumu no riskantām darbībām ar zemu atbildības līmeni.

5.2 Sakarā ar gadījumiem, kas saistīti ar atbildību par produkciju (4. pants) Noteikumos paredzēta tās valsts tiesību pielietošana, kurā atrodas cietušā pastāvīgās uzturēšanās vieta. Galvenokārt uz daļēji karsto diskusiju fona, kas notika pirms 2003. gada 6. janvāra noklausīšanās, pieņemtie noteikumi ir uzskatāmi par kompromisa priekšlikumu. Iespējamie un apspriestie citi piesaistes elementi šķiet mazāk piemēroti: piemēram, iegūšanas vieta var būt pavisam nejauša un noteiktos apstākļos var būt tikpat kā nenosakāma (kā gadījumos, kad pirkums izdarīts internetā). Tikpat nejauša ar atbildību par ražoto produkciju saistītajos gadījumos var būt zaudējumu iestāšanās vieta (piemēram, ja lietas ieguvējs atrodas ceļojumā, kura laikā iestājas zaudējumi). Visbeidzot, par apmierinošu piesaistes elementu nav uzskatāma arī izstrādājuma ražošanas vieta, jo globalizācijas apstākļos tai ar lietas apstākļiem visdrīzāk var būt tikai ļoti ierobežota saistība. Turpretī, likumdevēja izvēlētais piesaistes elements priekšplānā izvirza aizsargājamās cietušā intereses. Viņa izvēli vēl jo vairāk attaisno tas, ka par labu tai Komisijas organizētās noklausīšanās laikā 2003. gada 1. janvārī izteicās arī nepārprotams pārsvars pārstāvju no galvenokārt skartās rūpniecības un apdrošināšanas nozares, tādējādi izradot pretimnākšanu patērētāju pārstāvjiem. Rūpniecības pamatotās intereses ar galvenās klauzulas ierobežojumu (nesankcionēta laišana apgrozībā) tiks pietiekoši ņemtas vērā arī pēc tās paustā viedokļa noklausīšanās laikā.

5.3 Noteikumos izvirzītais nosacījums attiecībā uz negodīgu konkurenci (5. pants) no jauna atspoguļo šīs jomas klasisko piesaistes kārtību, proti, ka tiek piemērota tās vietas likumdošana, kurā iestājas tieša un būtiska konkurences pārkāpuma izraisīta ietekme (konkurences ietekmēšanas efekta vieta). Šis nosacījums, kas ievērojamās kārtības aspektā gan iekšzemes, gan ārzemju konkurenci aplūko vienādi, nodrošina izredžu vienlīdzību konkurences jomā. Taču šī pati matērija Direktīvu par negodīgu darījumu praksi projekta 4. panta 1. daļā⁽¹⁾ tiek aplūkota citādi – pēc rezidences valsts principa. Arī tad, ja abu tiesisko instrumentu pamatojumos minētā atšķirība nav iztīrīta, šī pretruna, pielietojot vispārējos Kopienas tiesību principus ir atrisināma sekojoši: Noteikumu 5. pantā tiek regulētas Kopienas ārējās tiesības attiecībā ar trešajām valstīm (vai jomās, kas Direktīvā nav iekļautas), un Direktīvu 4. panta 1. daļa regulē dalībvalstu savstarpējās attiecības iekšējā tirgū. Taču, ja tas ir nepieciešams, Komisija pacentīsies to nepārprotami izskaidrot abu tiesisko instrumentu pamatojumos. Tad gan joprojām saglabājas grūti paciešamā situācija, kad starp attiecībās starp konkurentiem no ES dalībvalstīm un trešajām valstīm ir spēkā vienādi nosacījumi, turpretī, ja abi konkurenti ir no dažādām ES valstīm, iespējams, darbojas nevienādi nosacījumi (tomēr otrs gadījums vairāk ir Direktīvās noteikto materiālo konkurences tiesību harmonizācijas līmeņa jautājums). 5. panta 1. daļā noteiktais vispārējo nosacījumu ierobežojums drīzāk attiecas uz gadījumiem, ar kādiem praksē paredzams sastapties ļoti reti, respektīvi, kad konkurences pārkāpumam ir nevis vispārējās, bet tikai individuālas sekas.

Līdz ar to ir attaisnojama neatļautās darbības pakļaušana vispārējiem noteikumiem. Komiteja ierosina padomāt par šo

⁽¹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu projekts par negodīgu praksi, iekšējā tirgū veicot darījumus starp uzņēmumiem un patērētājiem, un par izmaiņām Direktīvās 84/450/EEC, 97/7/EC un 98/27/EC 18. 06. 2003. Dokumentā COM(2003) 356.

noteikumu virsraksta nomainīšanu uz "Konkurence un negodīga komercprakse", lai skaidrāk paustu vēlmi ar Noteikumu starpniecību visaptveroši nosegt visus konkurences pārkāpumus.

5.4 Pirmajā brīdī var radīt izbrīnu tas, ka tiesiskajā instrumentā, kas nodarbojas ar ārpuslīguma saistību kolīzijas tiesībām, ir ietverti noteikumi par personības tiesību pārkāpumiem un privātās sfēras pārkāpumiem (6. pants), jo daudzās likumdošanas tradicionāli šīs jomas ietilpst personīgajās tiesībās. Taču jaunākos laikos daudzās dalībvalstīs ir nostabilizējies citāds vērtējums, un šodien tajās šai matērijai ir iedalīta vieta līdzās normām par neatļautām darbībām. Un tuvā saistība ar 5. un 8. pantā aplūkotajām lietām arī nav apstrīdama. 6. panta 1. daļā minētajam nosacījumam ir jāpiekrīt. Tas pats attiecas arī uz 2. panta nosacījumu par tiesībām uz iebildumiem un savu lietas apstākļu izklāstu. Komiteja ierosina apsvērt, vai izņēmuma nosacījums par labu *lex fori* pie noteiktiem apstākļiem netiek pārspīlēts jau ar 22. pantu vien.

5.5 Videi nodarītā kaitējuma jomā (7. pants) pamatnoteikums atbilst vispārējai pārkāpumu piesaistei saskaņā ar 3. pantu, taču cietušajam tiek dota iespēja izvēlēties (noteiktos apstākļos viņam izdevīgākās) tiesiskās normas, kas ir spēkā vietā, kur noticis zaudējums izraisījušais gadījums. Nevar nepamanīt, ka Kopienas likumdevējs, ar cietušajam piešķirtajām izvēles tiesībām ļaujot pamatnosacījumu, maskēdamies aiz kolīzijas tiesībām, patiesībā seko mērķiem, kas atrodas ārpus šīm tiesībām, jo viņš vispārīgas profilakses veidā piedraud potenciālajam vides kaitniekam ar stingrākām materiālo tiesību normām un tādējādi mēģina viņu motivēt sevišķi rūpīgi apkārtējās vides sargāšanai. Šis aspekts ir nepārprotami saskatāms arī 7. panta pamatojumā.

5.6 Piesaistes nosacījumi sakarā ar intelektuālā īpašuma aizsardzību (8. pants) atbilst šajā jomā vispāratzītajai kārtībai, saskaņā ar kuru noteicošās ir tās tiesību normas, kas ir spēkā vietā, kur tiek pieprasīta aizsardzība. Tas noved pie apsveicami vienlīdzīgas situācijas gan rezidentiem, gan ārvalstniekiem attiecīgajā suverēnajā teritorijā. Būtu tikpat kā neiespējami izskaidrot, kādēļ gan kāda ārzemnieka garīgā darba rezultātam pienāktos lielāka vai mazāka aizsardzība nekā rezidenta. 8. panta 2. daļa pauz pašsaprotamas lietas.

6. Piemērojamie noteikumi ārpuslīguma saistību attiecībām, kas neizriet no neatļautām darbībām

6.1 Kaut arī tiesiskās normas, kas attiecas uz neatļautām darbībām un ir aprakstītas Noteikumu II nodaļas 1. daļā, veido ārpuslīguma saistību attiecību smagumpunktu, tomēr, ir nepieciešami piemērojami nosacījumi, sevišķi, gadījumos, kad notiek neattaisnota iedzīvošanās vai uzņēmējdarbības vadīšana bez atbilstoša pilnvarojuma. Papildus šādiem gadījumiem dalībvalstīs dažādos apjomos un dažādā intensitātē ir pazīstamas vēl citas ārpuslīguma saistību attiecības, kuru noregulēšanai tiek piedāvāts izmantot kādu vispārīgu klauzulu, kā to 9. panta 1. daļā pamatoti dara.

6.2 Ja ārpuslīguma attiecības balstās uz arī bez tā starp pusēm pastāvošām tiesiskajām attiecībām (šeit pieskaitāmi arī līgumi), lietas būtībai atbilstoši ir jautājuma neregulēšanai atsaukties uz tām tiesībām, kam ir pakļautas šīs jau tāpat pastāvošās tiesiskās attiecības (akcesoriska piesaiste). Taču tieši attiecībā uz līgumiem, kas Noteikumos tiek pieminēti īpaši, jāievēro Romas Konvencija, kur šai pielietojuma jomai noteikta pašai sava regulēšanas kārtība. Taču 9. panta 1. daļa ir noformulēta pietiekoši elastīgi, lai būtu nodrošināts nevainojams savienojums ar Romas Konvenciju, kas nenoved ne pie kādām pret-runām. 9. panta 2. daļas nosacījums saturiskā ziņā atbilst Noteikumu 3. panta 2. daļai, un tā pamatojams balstās uz tādiem pašiem iemesliem.

6.3 Nosacījumi attiecībā uz neattaisnojamu iedzīvošanos, kas pielietojumam piesaista tās valsts tiesības, kurā šī iedzīvošanās ir notikusi (9. panta 3. daļa), atbilst vairumā dalībvalstu atzītajiem pamatprincipiem. Ja iedzīvošanās notiek uz (spēkā neesošu) līgumattiecību pamata, saskaņā ar 9. panta loģiku tomēr būtu jāpiemēro šī panta 1. daļa. ⁽¹⁾ Būtu derīgi to normatīvu tekstā izteikt skaidrāk, lai jau no paša sākuma mazāk kompetentiem tiesību izmantotājiem par to nerastos nekādas šaubas. Kā piemērs šeit varētu kalpot Vācijas Likuma par civilkodeksa ieviešanu (EGBG) 38. panta 1. un 3. daļa, kas vadās pēc šī paša pamatprincipa. Saskaņā ar paskaidrojumiem, ko Komisijas pārstāve sniedza attiecībā uz Noteikumiem, šī piesaiste būtu jāpielieto tikai tādā gadījumā, ja nav iespējams jau tāpat veikt akcesorisku piesaistīšanu saskaņā ar 9. panta 1. vai 2. daļas nosacījumiem. Komiteja uzskata, ka tas būtu jāizsaka daudz skaidrāk, lai neradītu tiesību izmantotājiem pārpratumus.

6.4 Attiecībā uz darījumu vadību bez pilnvarojuma Noteikumi vēlas pielietot uzņēmuma īpašnieka pastāvīgajā uzturēšanās vietā spēkā esošo kārtību (izņemot īpašos gadījumus, kas minēti 9. panta 4. daļas 2. teikumā). Šis nosacījums piešķir ar kolīzijas tiesībām saistītas priekšrocības uzņēmuma īpašniekam. Ja izmantotu piesaisti normām, kas ir spēkā darījumu veicēja (uzņēmuma direktora) pastāvīgās uzturēšanās vietā, priekšrocības iegūtu viņš. Taču pastāv arī iespēja, ko, acīmredzot, nav apsvēris likumdevējs, proti, izmantot kolīzijas tiesību neitralitāti, kā ietvaros par pielietojamām tiek pasludinātas tās tiesību normas, kas ir spēkā attiecīgā darījuma veikšanas vietā. Komisija tiek uzaicināta apsvērt, vai piemērotāks nebūtu šāds risinājums. Jo vairāk tas ir spēkā tādēļ, ka likumdevējs jau 9. panta 4. daļas 2. teikumā ir iekļāvis nosacījumu, kas ir orientēts ierosinātajā virzienā. Saskaņā ar paskaidrojumiem, ko Komisijas pārstāve sniedza attiecībā uz Noteikumiem, šī piesaiste būtu jāpielieto tikai tādā gadījumā, ja nav iespējams jau tāpat veikt akcesorisku piesaistīšanu saskaņā ar 9. panta 1. vai 2. daļas nosacījumiem. Komiteja uzskata, ka tas būtu jāizsaka daudz skaidrāk, lai neradītu tiesību izmantotājiem pārpratumus.

6.5 Izņēmuma klauzula, kas 9. panta 5. daļā pamatojas uz tiesiskajām normām, ar kurām pastāv ciešāka saistība, atbilst Noteikumu 3. panta 3. daļai, un tai ir tādi paši pamatojuma iemesli. Vienlaikus rodas jautājums, vai no šejienes kopumā nav atvasināms kāds augstākstāvošs princips, kas varētu pretendēt

⁽¹⁾ Tas arī īsumā un tādēļ tieši saprotamā veidā ir pamatojums. (24. lpp.).

uz spēkā esamību attiecībā uz visām Noteikumos iekļautajām norādēm, respektīvi, arī attiecībā uz 4. līdz 8. pantu, kam tas nav vēl paredzēts. Komisija varētu to apsvērt un atbalsta gadījumā iekļaut 3. sadaļā atbilstošu normu. Šādā gadījumā 3. panta 3. daļa un 9. panta 5. daļa būtu svītrojamas.

6.6 9. panta 6. daļa, pēc Komitejas domām, ir liekas, jo šīs pašas konsekvences jau izriet no īpašā nosacījuma eksistences 8. pantā. Taču noteikuma saglabāšana arī nevienam nekaitē.

7. Kopējas kolīzijas normas no neatļautām darbībām izrietošām ārpuslīguma saistību attiecībām un ārpuslīguma attiecībām, kam ir cits cēlonis nekā neatļautas darbības

7.1 II daļas 3. sadaļas virsraksts ir nevajadzīgi sarežģīts un aprūtinā izpratni. Komiteja šeit iesaka sekot Romas Konvencijas Nolīguma piemēram un pārdēvēt sadaļu par "Vispārējiem noteikumiem".

7.2 Piešķirot ārpuslīguma saistību attiecību pusēm iespēju vēlāk izvēlēties piemērojamo likumdošanu (10. pants), Noteikumi pamatoti vadās pēc progresīvas tendences, kas vairāk vai mazāk realizēta Vācijas Likuma Civilkodeksa ieviešanu (EGBG) 42. pantā un Nīderlandes Starptautisko privāttiesību likumā (NIPR) 6. pantā. Komiteja to uzskata par apsveicamu. Iebilde par nedisponējamām tiesību normām 10. panta 2. un 3. daļā ir atzīts standarts, kas palīdz novērst to, ka puses apiet noteikumus, un tādēļ, kaut arī tas sarežģī tiesisko normu pielietojumu praksē, kritiku nepelna.

7.3 Regulējot Noteikumu 3. līdz 10. panta pielietojuma jomu, likumdevējs atbilstoši pielāgotā formā seko Romas Konvencijas 10. panta piemēram. Stikā detalizācija ievēribas cienīgā veidā ļauj pamanīt centienus panākt augsta līmeņa tiesisko drošību.

7.4 Taču Noteikumu 11. panta d) punktā ietvertais nosacījums šķiet problemātisks tādā aspektā, ka *lex fori* procesuālās tiesības ir pakļautas vispāratzītiem pamatprincipiem. Eiropas likumdevējam nevajadzētu tam pieskarties. Ciktāl ir runa par Procesuāliem pasākumiem materiālu prasību īstenošanai un (preventīvai) nodrošināšanai, tiem procesuālo tiesību aspektā vajadzētu pakļauties tikai kompetentās tiesas normām. Jautājums par to, vai prasība pastāv kā tāda (materiāli), būtu jārisina saskaņā ar 3. līdz 10. pantā noteiktajām normām. Pamatojumā akcentēs tas, ka likumdevējs to arī ir domājis. Tur, kur procesuālais ceļš uz īstenošanu un materiālās prasības savā starpā tik cieši saaužas kopā, ka atdalīt vairs nav iespējams, ir attaisnojama noteikuma par *lex fori* izņēmuma pielietošana, un var piesaistīt *lex causae*.

7.5 12. pants, kas regulē sarežģīto iejaukšanās normu tēmu (piespiedu nosacījumi, *lois de police*), sasaucas ar Romas Konvencijas Nolīguma 7. pantu (ievērojot no pašas lietas izrietošās modifikācijas) un tādējādi atbilst vispāratzītajam kolīzijas tiesību standartam. Apzīmējumi, kas atšķiras no Romas Konvencijas Nolīguma, atbilst šīs jomas valodas lietojumam, kas kopš 1980. gada ir piedzīvojis tālāku attīstību.

7.6 13. pants nosaka priekšnoteikumus tam, lai drošības un uzvedības noteikumu aspektā būtu iespējama tieša piesaiste, kas principā ir pamatoti. Pēc Komitejas domām, noteicošai vajadzētu būt tai kārtībai, kāda ir bijusi spēkā darbības veikšanas vietā, jo tās ievērošanu var pieprasīt no kaitējuma nodarītāja. Hāgas Konvencijas par ceļu satiksmes negadījumiem 7. panta nosacījumi par attiecībā uz ceļu satiksmes negadījumiem pielietojamām tiesiskām normām, starp citu, (pretēji pamatojumam – 28. lpp.) ir jāuztver šādā izpratnē, jo tie ir orientēti uz negadījuma vietu. Komisijas pārstāvis pēc pieprasījuma arī izskaidroja 13.pantu šādā izpratnē. Pēc Komitejas domām, tas tomēr nebūs pietiekoši skaidrs, vismaz ne visu valodu redakcijās. Tādēļ Komiteja uzaicina Komisiju 13. pantā pasludināt par noteicošiem tos drošības un uzvedības noteikumus, kas bija spēkā darbības veikšanas vietā.

7.7 Uz tūlītēju pretenziju uz atlīdzību izvirzīšanu apdrošinātājam attiecināmais piesaistes nosacījums atbilst lietas būtībai un atspoguļo arī materiālo atbilstību procesuālo tiesību nosacījumiem, kas ietverti Padomes Noteikumu (EC) Nr. 44/2001 11. panta 2. daļā.

7.8 Nosacījums par likumīgu prasījuma tiesību pāriešanu (15. pants) atbilst Romas Konvencijas 13. pantam un nekādas problēmas neizraisa. Komisijai būs jāpievērš uzmanība tam, lai šī atbilstība saglabātos arī pēc Romas Konvencijas pārstrādāšanas par Eiropas noteikumiem (Rom-I noteikumi). Tas pats attiecas arī uz 17. pantu (par pierādījumu), kas atbilst Romas Konvencijas 14. pantam. 16. pants atspoguļo atšķirīgās materiālo dēļ tikai par paraugu izmantojamās Romas Konvencijas 9. panta 4. daļas pārņemšanu un ir uzskatāms par veiksmīgu adaptāciju.

8. Citi noteikumi / nobeiguma noteikumi

8.1 Noteikumu III un IV nodaļā aplūkotās tēmas aplūko lielākoties neproblemātiskus, jo vispārējiem kolīzijas tiesību standartiem atbilstošus nosacījumus, kam nav nepieciešama atsevišķi, padziļināti komentāri. Īpaši tas attiecas uz 20. pantu (atgriezeniskās un tālākās norādes uz normām izslēgšana), kas atbilst Romas Konvencijas 15. pantam, 21. pantu (valstis ar vairākām tiesību sistēmām), kas atbilst Romas Konvencijas 19. pantam, 22. pantu (*forum ordre public*), kas atbilst Romas Konvencijas 16. pantam, un 25. pantu (saistība ar eksistējošu nolīgumu), kas atbilst Romas Konvencijas 21. pantam.

8.2 Noteikumu 18. pantā teritorijas, kas nav tieši pakļautas nevienai suverēnai varai, Noteikumu piemērošanas vajadzībām tiek pielīdzinātas kādas valsts suverēnajai teritorijai. Tādējādi kolīzijas tiesību sistēmā tiek novērstas nevēlamas nepilnības vai nejaušas piesaistes. Komiteja to uzskata par apsvēcamu.

8.3 Kādas personas pastāvīgās uzturēšanās vietai mūsdienā starptautiskajās privāttiesībās un saistībā ar tām – arī Noteikumos ir būtiska loma piesaistes noteikšanā. Taču, ja fiziskas personas pastāvīgās uzturēšanās vieta nekādas nozīmīgas problēmas nesagādā, attiecībā uz juridiskām personām šai

sakarā var rasties šaubas. Noteikumi to atbilstošā veidā novērs, nosakot par noteicošo galvenās filiāles atrašanās vietu. Iespaidošanās no Padomes Noteikumiem (EC) Nr. 44/2001 60. panta nebūtu atbilstošs risinājums, jo tie kopumā vadās nevis pēc pastāvīgās uzturēšanās vietas, bet gan pēc dzīvesvietas, turklāt tajos ietvertais trīskāršais risinājums samazinātu tiesisko drošību.

8.4 24. pantu likumdevējs iekļāva Noteikumu tekstā tikai pēc atbilstošiem ierosinājumiem, kas izskanēja noklausīšanās laikā 2003. gada janvārī. Tā paraugs ir atrodams Vācijas Likuma par Civilt kodeksa ieviešanu 40. panta 3. daļā, kura uzdevums ir jau uz materiāli tiesiskās bāzes novērst pretenziju izvirzīšanu, kas pēc *communis opinio in der* Kopienā ir klasificējamas kā ārkārtējas, un tādējādi padarīt nevajadzīgu strīdu vai diskusijas par to, vai tās ir vai nav pretrunā ar *ordre public*. Komiteja uzsver, ka šis likumdevēja nodoms pelna uzslavu, taču vienlaikus iesaka padomāt par to, ka tam, kuram pienākas atlīdzība, nenāktu par labu, ja viņš (tiesiski politisku iemeslu dēļ, kas ir jāpieņem paši par sevi) vispār nesaņemtu atlīdzību par nodarītiem zaudējumiem, jo kāds svešu materiālo tiesību nosacījums vienlaikus ir pamats gan no dalībvalstu viedokļa atbilstošai zaudējumu kompensācijai, gan neakceptējamai zaudējumu kompensācijai (*punitive damages, triple damages*). Komiteja ir nobažījies, ka pašreizējais 24. panta formulējums tomēr varētu kalpot kā atbalsts tieši šādam totālam prasību noraidījumam. Tādēļ tā ierosina pārstrādāt nosacījumu sekojošā redakcijā:

“Kāda saskaņā ar šiem Noteikumiem pielietojama likumdošanas norma nepamato prasību tikai tādā gadījumā un tikai tik lielā mērā, cik tā acīmredzami kalpo citiem nolūkiem, nevis atbilstošai zaudējumu atlīdzināšanai cietušajam.”

8.5 Noteikumu 25. pantā ir ietverta iebilde par labu starptautiskiem nolīgumiem, kuri ir saistoši attiecīgajām dalībvalstīm, piešķirot tiem noteicošo lomu ārpuslīguma saistību attiecības regulējošo kolīzijas tiesību jomā. Būtībā šis nosacījums atbilst Romas Konvencijas 21. pantam, taču, pretēji tai, nepieļauj brīvu līgumsaistību uzņemšanos nākotnē, ja tās neatbilst Kopienas tiesiskajām normām. Šo atšķirību var izskaidrot ar to, ka Noteikumi ir paredzēti kā vadošie normatīvi, kas ir saistoši nacionālajiem likumdevējiem, un ar nepieciešamību nākotnē novērst tālāku tiesiskās situācijas sadrumstalotību Kopienā. Komiteja atbalsta šo iebilde, jo tā nodrošina iespēju dalībvalstīm arī turpmāk pildīt pagātnē nodibinātās līgumsaistības un vienlaikus turpināt savu līdzdalību svarīgos, pa daļai visā pasaulē spēkā esošos nolīgumos. Komiteja šai sakarā atgādina 1896. gada 9. septembra Bernes Konvenciju Par literatūras un mākslas darbu aizsardzību, Agreement on Trade-related Aspects of Intellectual Property Rights (TRIPS), 1910. gada 23. septembra Starptautisko nolīgumu par vienotu noteikumu pieņemšanu par palīdzības sniegšanu un glābšanu uz jūras un Starptautisko nolīgumu par jūras kuģu īpašnieku atbildības ierobežošanu.

9. Secinājums

Komiteja uzaicina Komisiju pēc tam, kad būs veiktas korekcijas, pēc iespējas ātri pabeigt darbu pie Noteikumiem, lai tie varētu stāties spēkā. Komisijai uzdots sekojošais:

- sniegt skaidrojumu par Noteikumu 5. panta relāciju ar Direktīvu 4. panta 1. daļu attiecībā uz negodīgu konkurenci un atbilstoši pieskaņot pamatojumu,
- pārbaudīt, vai izvēles tiesību piešķiršana cietušajam vides kaitējumu gadījumos (7. pants) patiešām ir piemērots risinājums,
- skaidrāk noformulēt Noteikumu tekstā 9. panta 3. un 4. daļas un 9. panta 1. un 2. daļas savstarpējo relāciju,
- apsvērt, vai nebūtu piemērotāk 9. panta 4. daļā pasludināt par noteicošām tiesību normas, kas ir spēkā darījuma veikšanas vietā,

— pārbaudīt, vai 9. panta 5. daļai varētu piešķirt vispārēja Noteikumu pamatprincipa statusu un iekļaut to 3. sadaļā,

- nomainīt 3. sadaļas virsrakstu uz "Vispārēji noteikumi",
- Noteikumu 13. pantā par neapstrīdami noteicošo pasludināt to drošības un uzvedības kārtību, kas ir bijusi spēkā vietā, kur attiecīgā darbība veikta,
- pārstrādāt 24. pantu sekojošā redakcijā:

"Kāda saskaņā ar šiem Noteikumiem pielietojama likumdošanas norma nepamato prasību tikai tādā gadījumā un tikai tik lielā mērā, cik tā acīmredzami kalpo citiem nolūkiem, nevis atbilstoši zaudējumu atlīdzināšanai cietušajam."

Briselē, 2004. gada 2. jūnijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas

prezidents

Roger BRIESCH

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par Komunikāciju starp Komisiju un Padomi, Eiropas Parlamentu, Ekonomikas un sociālo lietu komiteju un Reģionu komiteju – Spēcīgāka farmaceitiskās ķīmijas rūpniecība Eiropā pacienta labā – Aicinājums rīkoties

COM(2003) 383 galīgā red.

(2004/C 241/02)

2003. gada 16. oktobrī Eiropas Komisija pieņēma lēmumu konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju saskaņā ar Eiropas Kopienas Dibināšanas līguma 262. pantu par Komunikāciju starp Komisiju un Padomi, Eiropas Parlamentu, Ekonomikas un sociālo lietu komiteju un Reģionu komiteju – Spēcīgāka farmaceitiskās ķīmijas rūpniecība Eiropā pacienta labā – Aicinājums rīkoties

Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa darba grupā, kas bija atbildīga par komitejas darba sagatavošanu attiecībā uz šo jautājumu, pieņēma tās atzinumu 2004. gada 4. maijā. Ziņojumu sniedza O'Nīlas kundze (Mrs O'Neill).

Tās 409. plenārajā sesijā 2004. gada 2. un 3. jūnijā (2. jūnija sēdē), Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja pieņēma sekojošu atzinumu ar 164 balsīm "par", "pret" 1 un "atturējās" 10.

1. Pamatojums

1.1 Jau sen ir ticis atzīts, ka farmaceitiskās ķīmijas rūpniecība Eiropā spēlē nozīmīgu lomu gan rūpniecības, gan veselības sektorā. Eiropas institūciju ietvaros dažādu komponentu izveidei ir pievērsta ievērojama uzmanība. Šie komponenti veido rūpniecību un sniedz no tās izrietošas priekšrocības pacientiem.

1.2 Lai to īstenotu, Lisabonas Padome 2000. gadā uzstādīja ES stratēģisko mērķi "izveidot viskonkurencspējīgāko un dina-

miskāko, uz zināšanām balstītu ekonomiku pasaulē, kas spēj attīstīt ilgstpējīgu ekonomisko izaugsmi ar vairāk un labākām darba vietām un lielāku sociālo kohēziju", kurā farmaceitiskā ķīmijas rūpniecība spēlētu svarīgu lomu.

1.3 Ministru Padome, tās secinājumos Par medicīnas produktiem un sabiedrības veselību 2000. gada jūnijā, uzsvēra jaunu medikamentu nozīmīgumu ar vērā ņemamu pievienoto terapeitisko vērtību, lai varētu sasniegt gan rūpnieciskā, gan sabiedrības veselības sektora mērķus.